

TÜRKİYE'DEKİ SAĞLIK TURİZMİ ÇEŞİTLİLİĞİNİ ARTIRMAK İÇİN YENİ BİR MODEL ÖNERİSİ: SAĞLIKLI YAŞAM KAMPÜSÜ (SAYKA)

Mehmed Burhan TOPSÖĞÜT¹
Prof. Dr. Haydar SUR²
Dr. Öğr. Üyesi Süreyya YILMAZ³

ÖZET

Yapılan bu çalışma, Dünya'da giderek artan pazar hacmi ile sağlık turizmi alanında Türkiye'nin pazardaki durumunu incelemek ve pazar payını artırabilmek amacıyla sektördeki paydaşlarının yararlanabileceği öneriler geliştirmek amacıyla hazırlanmıştır. Dünyada ve Türkiye'de son yıllarda sağlığın bölünemez olduğu daha da anlaşılmıştır. Sağlığa karşı yaklaşımın bütüncül olması sağlık turizminde de geçerliliğini devam ettirecektir. Sağlık turizminde bütüncül yaklaşımda ise tamamlayıcı tıp uygulamalarının önemi artacaktır. Hem sağlıklı hem de iyi bir görünüme sahip olmak giderek daha önemli hale geldi. Çünkü insanlar ya da “tıbbi tüketiciler” artık “harika görünmek” istedikleri için sağlık turizmindeki arza karşılık vermeye devam edecekler. Bu durum da insanları, daha kolay seyahat edebildiği global dünyada birer potansiyel “sağlık mültecisi” yapıyor.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) sağlığı, “kişinin fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik hali içinde hissetmesi” olarak tanımlamaktadır. Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Konseyi'nde “Herkes İçin Sağlık” kavramı öne çıkartılmıştır. Bu kavram içeriğinde hayata sağlık katmak, hayata yıllar katmak, yıllara hayat katmak ve sağlıklı hakkaniyet en temel kavramları oluşturmuştur. Bu doğrultuda oluşturulacak sağlık turizminde çeşitliliği artıracak yeni bir model önerisi “Sağlıklı Yaşam Kampüsü (SAYKA)” nde, “Sağlıklı Yaşamı Koruma ve Destekleme Programları” adı altında kanıta dayalı medikal uygulamalarla beraber integratif Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp (GETAT) uygulama yöntemlerinin kullanılacağı konaklamalı fizik tedavi ve rehabilitasyon merkezlerinde programlar oluşturulacaktır. Bilinen tıbbi uygulamalarla birlikte kullanılan tamamlayıcı yöntemler, modern sağlık hizmetlerinin ikamesi olarak kullanılmak yerine hasta ve hasta yakınlarına destek olma amacı taşımaktadır. Programların genel amacı bireylere sağlıklı yaşam biçimi alışkanlıkları kazandırılarak yaşam kalitesinin artırılmasıdır.

Sonuç olarak, sağlık sektörü ile geleneksel turizmin kapsadığı diğer alanların birlikte hareket etmesi ile ülkemizin sağlık turizmi sektöründe rekabet gücünün artırılması sağlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Turizmi, Bütüncül Yaklaşım, Sağlıklı Yaşam Kampüsü (SAYKA), Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp (GETAT).

¹ Üsküdar Üniversitesi SBE Doktora Öğrencisi, burhantopsogut@gmail.com

² Üsküdar Üniversitesi, haydarsur@yahoo.com

³ Üsküdar Üniversitesi, sureyya.yilmaz@uskudar.edu.tr

HOLISTIC APPROACH TO HEALTH IN THE CONTEXT OF TOURISM A NEW MODEL FOR ENHANCING DIVERSITY IN HEALTH TOURISM IN TURKEY; HEALTHY LIVING CAMPUS (SAYKA)

ABSTRACT

This study has been prepared in order to investigate the current situation of Turkey and to develop recommendations for the sector stakeholders in order to increase the market share in the increasing market volume in the world. In recent years, it is more understandable that health is undivided in the world and in Turkey. The holistic approach to health will continue to be effective in health tourism. In holistic approach to health tourism, the importance of complementary medicine practices will increase. Having a healthy and beautiful appearance became increasingly important. People or “medical consumers” will continue to respond to the supply of health tourism because they want to “look great”. This creates a potential “health refugee” in the global world where people can travel more easily.

The World Health Organization (WHO) defines health as an individual's perception of physical, psychological and social sense. World Health Organization The European Council stressed the concept of “health for all”. In this concept, adding health to life, adding years to life, health and equality formed the most basic concepts. In this context, “Physical Therapy and Rehabilitation Centers” programs will be established for the implementation of Healthy Living Campus (SAYKA), a new model proposal that will increase diversity in health tourism. The complementary methods used in conjunction with general medical practices are intended to support patients and their relatives rather than health services. The overall objective of the programs is to improve the quality of life by offering healthy lifestyle habits to individuals.

As a result, competitiveness in the field of health tourism in Turkey will increase its cooperation with the health sector and other traditional tourist areas.

Keywords: Health Tourism, Holistic Approach, Healthy Living Campus (SAYKA), Traditional and Complementary Medicine (GETAT).

GİRİŞ

Spesifik bir turizm çeşidi olan sağlık turizmi; hasta bireyin sağlığına kavuşması, sağlıklı bireyin yaşam kalitesini yükseltmesi amacı ile tedavi ve maddi imkânlar çerçevesinde başka ülkelere seyahat etmesidir.

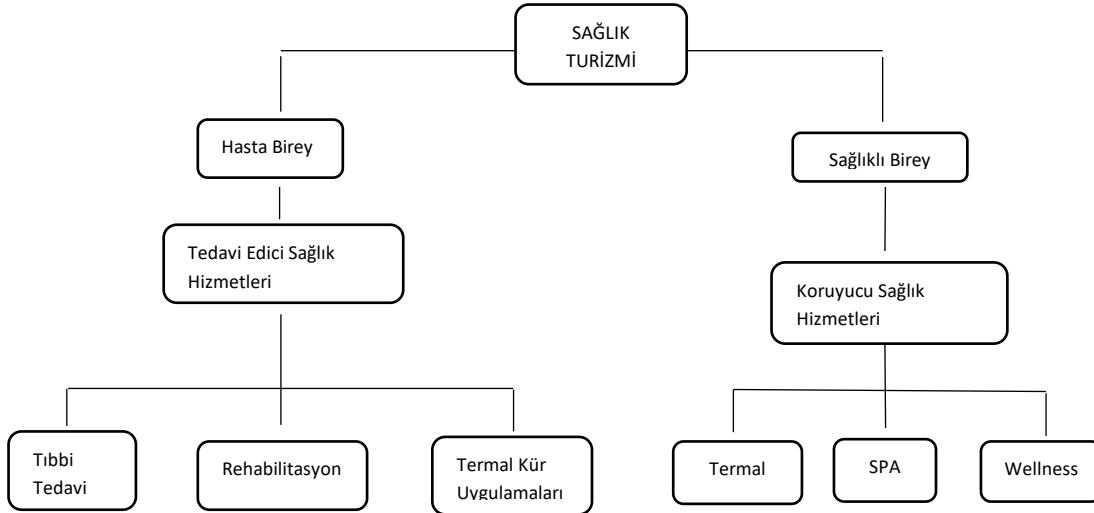
Termal Sağlık ve Turizm Derneği (TESTUD) (2018)’ ne göre Sağlık Turizmi, “bir ülkeden diğer bir ülkeye herhangi bir sebeple (bekleme süresinin uzunluğu, tedavinin ekonomikliği veya daha kaliteli sağlık hizmeti v.b.) sadece tedavi için gidilmesidir. Sadece hastanelerde tedavi için gidilen bir turizm çeşidi olarak değerlendirilmemesi gerekir. Kendi yaşadığı yerden başka yerlere sağlık amacı ile seyahat eden insanların oluşturduğu turizmdir”.

21. yüzyıla gelindiğinde iyilik kavramı her zamankinden daha ileri gitmiştir. Artık tatilde insanlar sağlığı depolamış gibi veya sağlıklı yaşam alışkanlıklarını kazanarak tatil sonrası rutin yaşamlarına döndüklerinde tatilde kazanılan sağlık sermayesini harcayarak günlük yaşamlarında daha verimli olacaklarını düşünmeye başlamışlardır. Tatil yalnızca gezip görmek ve stres atmak gibi klasik kalıplardan çıkmış bunun yanında sağlık için zaman ayırma anlamı da taşımaktadır.

Sağlık turizminin birinci etkeni; seyahatlerin planlanması ve gerçekleştirilmesini (Glinos and Baeten, 2006); ikinci etkeni, tedavi amaçlı gelen hastalara sağlık hizmeti, konaklama ve diğer tamamlayıcı hizmet imkanlarının sunulmasını (Turner L., 2008), üçüncü etkeni; hastanın sağlık hizmeti aldıktan sonra ülkesine geri dönmesini ve gerek görüldüğünde iyileşme sürecinin tekrar kontrol edilmesini kapsamaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2018). Bu sebeple sağlık turizmi, sağlığın korunmasına ve geliştirilmesine yönelik önleyici, tedavi edici, rehabilite edici veya destekleyici sağlık hizmetlerini, bu hizmetlerden faydalanmak için seyahat eden kişilere sunumunu da içeren, sağlık bakımının yanı sıra ulaşım, konaklama ve serbest zamanı değerlendirme seçeneklerinin bir arada sunulduğu bir ilişkiler bütünü olarak düşünülmelidir.

1. SAĞLIK TURİZMİNİN ALT BİLEŞENLERİ: MEDİKAL VE TERMAL TURİZM

Sağlık turizminin alt bileşeni olarak medikal turizm, sağlığa yönelik tedavi ile birlikte kısa tatiller ve ekonomik faaliyetlerin bir arada gerçekleşmesidir.

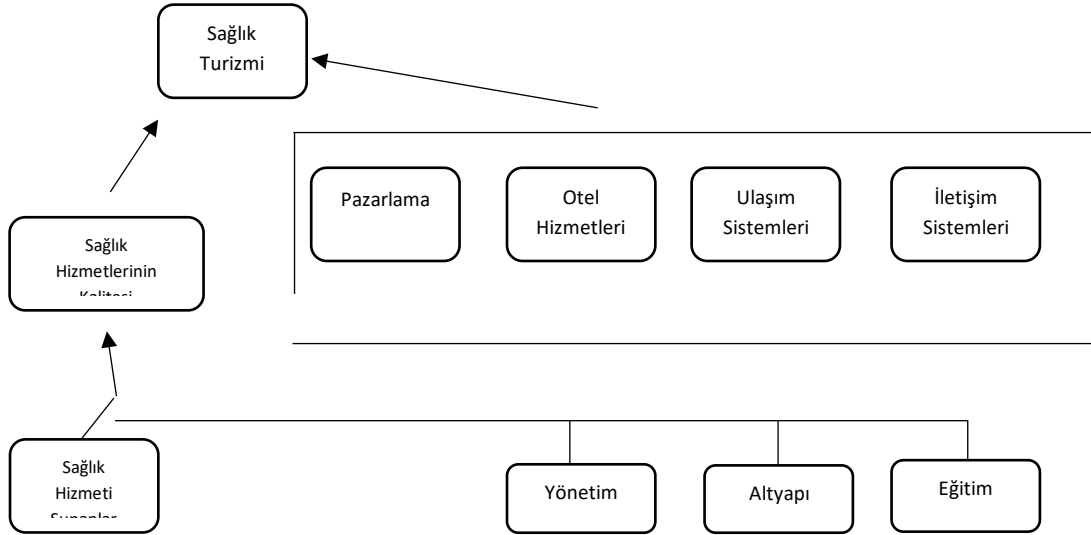

Şekil 1: Sağlık Turizmi Bileşenleri

Termal turizm; termomineral su banyosu, çamur banyosu, inhalasyon, içme gibi çeşitli türdeki uygulamaların yanında fizik tedavi, rehabilitasyon, iklim kürü, psikoterapi, egzersiz, diyet gibi destek tedavileri ile birlikte yapılan kür (tedavi) uygulamaları yanı sıra termomineral suların eğlence ve rekreasyon amaçlı kullanımı ile meydana gelen turizm türüdür (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2018).

2. SAĞLIK TURİZMİ ENDÜSTRİSİ BİLEŞENLERİ

Sağlık turizminde rekabetin oldukça yüksek olması, sunulan hizmetinin ağırlama boyutunun giderek daha fazla önem taşıdığı anlaşılmaktadır. “Hastane gibi kokmayan”, “beş yıldızlı hastaneler”, “hemşireleri olan oteller” (Flower, 2006), bu yöndeki eğilime birer uç göstergeleridir.

Şekil 2: Sağlık turizmi endüstrisi işleyişi ve girdileri

Kaynak: Gonzales, Brenzel ve Sancho, 2001a, s:46

Hastalar için “maliyet” kavramı sağlık turizminde en önemli faktör olsa da “kalite standartları” tercih nedenlerinde ilk sıradadır. Hastaların sağlık hizmetlerinde kalite algıları sunulan hizmetin tıbbi yönünden çok, bakım hizmetlerinin iyi olması, sağlık personeliyle iletişim, konaklama ve ulaşım gibi faktörlerin öne çıktığı düşünülmektedir (Manaf ve ark., 2015:1019-1022).

3. SAĞLIK TURİZMİ İŞLETMELERİNDE PAZARLAMA STRATEJİLERİ

Sağlık turizmi için Türkiye’ye gelen hastaları (müşterileri) iki farklı kategoriye ayırabiliriz. Öncelikle Orta-Doğu ve Afrika ülkelerinden, Türkiye’ye tedavi amacıyla gelen hastalar (zengin hastalar, yüksek maliyet) ve AB ülkelerinde randevu almakta zorluk yaşayan ve yüksek maliyetler sebebiyle Türkiye’ye gelen hastalar (düşük maliyet, orta ölçekli maliyet). Bu kategorileri ayrıca inceleyecek olursak, Müslüman ülkelerde yaşayan zengin hastalar, Afrika kıtasında yaşayan zengin hastalar, AB ülkelerinden hem kur farkı hem de maliyetler açısından tedavinin ucuz olması nedeniyle Türkiye’ye gelen sigortalı hastalar, estetik yaptırmak isteyen hastalar ve geriatri hastaları olarak sıralayabiliriz.

Türkiye “10. Kalkınma Planı’na (2014-2018)” göre 2018 yılına kadar medikal turizmde “dünyada ilk 5 ülke arasında yer alma, 750.000 sağlık turistine ulaşma ve medikal turizminden yaklaşık 5,6 milyar dolar gelir sağlama” hedefleri konmuştur (Kalkınma Bakanlığı, 2013). Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB) Sağlık Turizmi Raporu’na (2014) göre ise “Türkiye’nin 2023 yılında sağlık turizminden beklentileri; 2 milyon hasta ve 20-25 milyar dolar gelir sağlamaktır”.

Tablo 1: Son 8 Yılda Türkiye’ ye Gelen Sağlık Turisti Sayısı ve Sağlık Turizmi Gelirleri

Yıllar	Gelen Sağlık Turisti (Bin Kişi)	Turizm Gelirleri Arasında Sağlık Harcamaları (Bin Dolar)	Turist Başına Ortalama Harcama (Dolar)	Yıllık Dolar Alış Ortalaması (Türk Lirası)*	Turist Başına Ortalama Harcama (Türk Lirası)
2012	216.229	627.862	2.904	1,79250	5.205
2013	267.461	772.901	2.890	1,90131	5.495
2014	414.658	837.796	2.020	2,18838	4.421
2015	360.180	638.622	1.773	2,72025	4.823
2016	377.384	715.438	1.896	3,01798	5.722
2017	433.292	827.331	1.909	3,64351	6.955
2018	551.748	863.307	1.564	4,81158	7.525

Kaynak: TÜİK, (2018). *Dolar Alış (2018)

Tablo 1’te görüldüğü gibi son 8 yılda gelen sağlık turisti sayısı yaklaşık 2,5 kat artmış, turizm gelirleri dolar cinsinden 1,37 kat artış göstermiş. Turist başına harcamalar ise dolar cinsinden yıllara göre 1,85 kat azalmış. Özetle; gelen sağlık turisti sayısının artmasının temel nedeni dolar kurunun yıllara göre sürekli artış göstermesidir. Diğer nedenlerinin çoğu gelen hastaların tercihlerini maliyetlerin düşmesi kadar etkilememiştir.

4. SAĞLIK TURİZMİNDE VERİLEN TEŞVİKLER

Sağlık turizmi ile ilgili devlet teşvikleri T.C. Ticaret Bakanlığının yayınladığı 2015/8 sayılı “Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticaretinin Desteklenmesi Hakkında Karar” da açıklanmaktadır. Karar, “döviz kazandırıcı hizmet gelirlerinin artırılması, yeni pazarlar bulunması, mevcut pazarlardaki payının yükseltilmesi amacıyla; yurt dışında faaliyet gösteren kurum, kuruluş ve şirket temsilcileri veya basın mensuplarının ikili iş görüşmeleri gerçekleştirmeleri, meslek kuruluşlarına yapılacak ziyaretler, ilgili tesisleri yerinde görmeleri, serbest bölgelerde inceleme yapmaları, iş organizasyonlarına katılmaları veya ülkemizde düzenlenen kongre, fuar, konferans, festival veya kültürel etkinlikleri ziyaret etmelerini sağlayan organizasyonlara olan desteklerini” kapsamaktadır (Resmi Gazete, 2015).

Tablo 2: Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticaretinin Desteklenmesi Hakkında Kararlar

DESTEK TÜRÜ	DESTEK ORANI	DESTEK TUTAR TAVANI (\$)
Marka Tescili ve Korunmasına İlişkin Giderler	%50	Yıllık en fazla 50.000 \$
Pazar Araştırması, İzleme/Değerlendirme Faaliyetleri, Yabancı Şirket Alımlarına Yönelik Danışmanlık Hizmetlerine İlişkin Giderler	%60	Yıllık en fazla 200.000 \$
Belge/Sertifikalara İlişkin Eğitim ve Danışmanlık Giderleri	%50	Belge başına en fazla 50.000 \$
Reklam, Tanıtım ve Pazarlama Faaliyetleri	%60	Yıllık en fazla 400.000 \$
Yurt Dışında Açılan Birim (Ofis) ve Komisyon Harcamaları	%60	Birim başına yıllık en fazla 120.000 \$
Danışmanlık Hizmetlerine İlişkin Giderler	%50	Yıllık en fazla 200.000 \$
Yurt Dışı Hasta Getiren Acentelere Yapılan Komisyon Ödemeleri	%50	Yıllık en fazla 100.000 \$
Tercümanlık Hizmeti Giderleri	-Yurt içinde istihdam edilen en fazla 2 personelin aylık brüt ücretleri; %50 -Tercümanlık hizmet alımı; %50	- Yıllık en fazla 25.000 \$ - Yıllık en fazla 50.000 \$
Yurt Dışından Getirilen Hastaların Ulaşım Giderleri	%50	Hasta başı en fazla 1.000 \$
Yurt İçinde Düzenlenen Tanıtım ve Pazarlama Etkinliklerine İlişkin Giderler (Yıllık en fazla 5 program)	%50	Yıllık en fazla 50.000 \$

5. SAĞLIK TURİZMİNDE HOLİSTİK (BÜTÜNCÜL) YAKLAŞIM KAPSAMINDA TÜRKİYE'DE SAĞLIK TURİZMİ ÇEŞİTLİLİĞİNİ ARTTIRMAK İÇİN YENİ BİR MODEL ÖNERİSİ; SAĞLIKLI YAŞAM KAMPÜSÜ (SAYKA)

5.1. Genel Bakış ve Konsept

Sağlıklı Yaşam Kampüsü (SAYKA) işletmeleri, özellik bakımından diğer turizm işletmelerine göre farklılık göstermektedir. SAYKA işletmelerinin özelliklerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz. SAYKA İşletmeleri;

a) Hem tıp bilimindeki holistik yaklaşım ile ilgili gelişmeleri sunan, hem de seyahat turizminin gerektirdiği gibi konaklama, yeme-içme, dinlenme, boş zamanları değerlendirme ve rekreasyon hizmetlerini sunan işletmelerdir.

b) SAYKA tesislerinde hasta bireyler ve sağlıklı bireylere bir arada hizmet sunulmaktadır.

c) Tedavi uygulamaları tüm yıl boyunca sürdüğünden, tedaviye yönelik bir dinlenme ve eğlence merkezi niteliğindedir.

d). Hasta ve yatak kapasitesiyle orantılı uzman personel çalıştırılmalıdır. Çünkü tesise gelen misafirlerin çoğunluğunu sağlık sorunları olan bireyler oluşturacaktır. Bu nedenle deneyimli uzman hekim, hemşire, diyetisyen, fizyoterapist gibi sağlık personeli istihdamı sağlanmalıdır.

e) Termal su kaynaklarının bulunduğu bölgelerde ya da denize yakın sahil bölgelerinde kurulmalıdır.

f) Otel ve Sağlık Merkezinden oluşan bu kompleks yatırımların ekonomikliği ve sağlık harcamalarının yüksek olması nedeniyle yatırımın karşılığını kısa sürede geri kazandırabilir.

g) Sadece hastalıkların tedavisine yönelik değil aynı zamanda sağlığın korunmasında da etken olan, fiziki ve psikoterapik tedavi yöntemlerinin geliştirildiği ve uygulandığı, psikolojik olarak rahatlamanın sağlandığı ve fizyolojik rahatsızlıkların giderildiği işletmelerdir.

h) Konaklama, dinlenme, yeme-içme tedavisi alanları dışında misafirlerin yürüyüş, spor, güneşlenme, müzik, tiyatro, eğlence, konferans gibi sosyal-kültürel ve sportif faaliyetlerde bulunabilecekleri rekreatif alanlarda bulunmaktadır.

i) Kâr amacı güden işletmeler olabildiği gibi bu etkinliklerden tedavi masraflarını karşılamaya mali gücü yetmeyen dar gelirli vatandaşların da faydalanması adına devletin bazı kuruluşları (Sağlık Bakanlığı, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sosyal Güvenlik Kurumu...) tarafından da sosyal amaca yönelik işletilebilir.

i) Yerel yönetimlere (Valilik, il özel idaresi, belediyeler...) bağlı SAYKA işletmelerinde bireyler bağlı buldukları sigortalar aracılığıyla, çalıştıkları kurumların sağlayacağı imkânlarla, bağlı bulunduğu sosyal sağlık güvencesi ile veya anlaşmalı oldukları özel sağlık sigortaları gibi çeşitli sağlık güvenceleri kapsamında sunulan hizmetlerden faydalanılabilir.

j) SAYKA İşletmelerinde tedavi gören misafirler ve yakınları tedavinin durumuna göre iki ila üç hafta gibi değişen sürelerde konaklama yaparlar. Bu nedenle sağlık personelinin işinde eğitimli, tecrübeli kişiler olması ve personel değişikliğinin sık yapılmaması gerekir. Tedaviden başarılı sonuçlar elde etmek için hastanın, sağlık personeline güvenmesi ve uyumu misafir bağlılığında çok önemlidir.

SAYKA işletmesinin genel koşulları şunlardır:

- . Yapı tasarımı açısından; dinlendirici karakteri olan sempatik bir atmosfer oluşturulması, yatay ve seyrek yapılaşma bölgesi görünümü sağlanması,
- . Konaklama ve yeme-içme ihtiyaçlarının giderilmesi,
- . Tedavi için gerekli olan alanlar ve teknik donanımlar,
- . Hijyen kontrolü, salgın hastalıkların önlenmesi,
- . Eğlence olanakları, kültürel organizasyonlar, dinlenme müziği gibi rekreatif faaliyetler,
- . Fitness, wellness gibi destek aktiviteleri,
- . Sportif ve sağlığa faydalı diğer aktiviteler,
- . Tıbbi bakım ve kontrol, sağlık konseyi,
- . Uygun ulaşım (Yayaların ve engellilerin rahat ulaşım sağlaması),
- . Uygun altyapı (İçme suyu temini, atık suların ve çöplerin kurallara uygun bertaraf edilmesi),

- . Doğanın ve çevrenin korunması,
- . Hava kirliliğinin önlenmesi (Taşıtlardan ve fabrikalardan çıkan emisyonlara asgari uzak bölgelerde bulunması),
- . Gürültü kontrolü, başlıca bulunması gereken koşullardır.

5.2. Model Kapsamında Programın Amacı ve Süreç Yönetimi

Dünya Sağlık Örgütü sağlığı; “kişinin fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik hali içinde hissetmesi” olarak tanımlamaktadır. Ayrıca koruyucu hekimlik ve modern tıp da amaç, kişilerin sağlıklı ve uzun yaşam sürdürmelerini sağlamaktır. 1991 yılında gerçekleştirilmiş olan DSÖ Avrupa Konseyi’nde 20. yy. da “Herkes İçin Sağlık” kavramı öne çıkartılmıştır. Bu kavram içeriğinde hayata sağlık katmak, hayata yıllar katmak, yıllara hayat katmak ve sağlıklı hakkaniyet en temel kavramları oluşturmuştur. Bu doğrultuda oluşturulacak “SAĞLIKLI YAŞAM KAMPÜSÜ (SAYKA)” nde, “Sağlıklı Yaşamı Koruma ve Destekleme Programları” adı altında kanıta dayalı medikal uygulamalarla beraber integratif Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp (GETAT) uygulama yöntemlerin kullanılacağı programlar oluşturulacaktır. Genel tıbbi uygulamalarla birlikte kullanılan tamamlayıcı yöntemler, sağlık hizmetlerinin yerine kullanılmaktan çok hasta ve hasta yakınlarına destek olma amacı taşımaktadır. Programların genel amacı bireylere sağlıklı yaşam biçimi alışkanlıkları kazandırılarak yaşam kalitesinin artırılmasıdır. Verilecek hizmetlerde ayrıca alternatif tedavi ve palyatif tedaviye yönelik uygulamalarda yer alacaktır. Sigara bırakma, pulmoner hastalıklar, kilo kontrolü, kardiyovasküler hastalıklar, diyabet kontrolü, hamilelik öncesi ve sonrası uygulamalar, fizik tedavi hastaları için rehabilitasyon, düzenli uyku terapisi, beslenme alışkanlıkları ve diyet kontrolü, sosyal destek programları... Kısacası kişiye özel tedavi yöntemleri ile “Herşey Dâhil Sağlık Hizmeti” verilecektir.

Tesis bünyesinde oluşturulacak konseyde; dahiliye, göğüs hastalıkları, kardiyoloji, nöroloji ve fizik tedavi uzmanı hekimler ile birlikte diyetisyen, klinik psikolog, sağlıklı yaşam ve aile danışmanı, fizyoterapist-spor eğitmeni, estetsiyen-masör, müzik-sanat-uğraşı terapisti ve klinik hemşiresi bulunmalıdır. Her üye hastaya yönelik alanına uygun tedavi yöntemlerini belirler ve süreç içerisindeki işleyişini uygular.

Program süresince hastalar konseydeki üyeler tarafından düzenli olarak değerlendirilip periyodik muayeneleri ve laboratuvar tetkikleri yapılacaktır. Ayrıca kişiye planlanan program dahilinde spor ve fizyoterapi seansları, psikoterapi ve aile danışmanlığı seansları, akupunktur-ozon uygulamaları, masaj terapileri, müzik-sanat-uğraşı terapileri, yoga ve nefes terapi seansları ile kişisel bakım uygulamaları yapılmalıdır.

Hasta giyilebilir sağlık teknolojileri (yeniden kullanılabilir biyosensörler) ile tesis içerisinde rahatça hareket edebilir. Nabız, solunum, sıcaklık, adımların takibi ve düşme ihtimaline karşın vücut pozisyonunu bile algılar. Tedavi süresince yaşamsal aktiviteleri kayıt altında tutulup analiz edilerek tedavi süreci yönlendirilir.

Programın verimini anlayabilmek için hastalara program öncesinde ve sonrasında Beck Depresyon ve Anksiyete ölçekleri ile Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği uygulanır. Ayrıca, hastaların öncesi-sonrası vücut ağırlığı, vücut kitle endeksi ve yağ kilogram kontrolleri yapılmalıdır.

SAYKA işletmeleri çoğunlukla tedavi ve bakıma yönelik gelen hastaların sağlık sorunlarına uygun beslenme ihtiyaçlarını da karşılayacağı için özellikli menülerin hazırlandığı yiyecek-içecek departmanı bünyesinde ayrıca diyet uzmanı veya diyetisyenin bulundurulması gerekmektedir. Çünkü konaklayan misafirlerin sağlığını devam ettirebilme, bakımlı ve zinde kalabilme çabası ile birlikte özellikle orta ve ileri yaştaki ciddi sağlık sorunları bulunan (diyabet, koroner kalp hastalıkları, karaciğer hastalıkları v.b.) hastalara özel diyet programları uygulanmalıdır.

Hem fiziksel ve ruhsal gelişimin hem de çeşitli etkenlerin bedende oluşturduğu yorgunluk ve bitkinlik duygusundan kurtulmak, hayata yeniden bağlanmak ve enerji kazanmak için rekreasyon faaliyetleri daha da önem kazanarak temel bir ihtiyaç haline gelmiştir.

Tam bir iyileşme hali ancak yenilenme, yapılanma veya yeniden yaratılma ile mümkün olabilir. Bu durumun sağlanabilmesi için hastanın ruhsal olarak tedavi edilmesi ve yaşama sevincinin canlandırılması gerekir. Bu amaca yönelik uygulanan rekreatif faaliyetlerle hastaların tedavisi dışında kalan vakitlerde yaşadıkları keyif artırılarak tedavileri de desteklenmektedir.

Görülüyor ki SAYKA işletmelerinde iki çeşit kullanımdan bahsedebiliriz:

Birincisi; dinlenme, gevşeme ve eğlence amaçlı kullanım,

İkincisi; planlı tedavilerin düzenlendiği alanında uzman kişiler tarafından planlanan sağlıklı yaşama yönelik holistik yaklaşımlardır.

5.3. Model Kapsamında Verilecek Bireysel Sağlık Hizmetleri

Onkolojik Hastalıklar

Holistik yaklaşım için tamamlayıcı tedavi onkolojik tedaviyi takip eder, altta yatan hastalık metastaz olmaksızın nüksüz olmalıdır. Fiziksel ve psikolojik durumu düzeltmeye yardımcı olur, kemoterapi ve radyoterapinin olumsuz sonuçlarını hafifletir, günlük ve gündüz aktivitelerine yeniden entegrasyona katkıda bulunur.

Dolaşım Sistemi Hastalıkları

Periferik kan damarlarının fonksiyonel bozukluklarını tedavi edilir. Tamamlayıcı tedavi ile zorlukları hafifletmeye ve çoğunlukla olumsuz çalışma koşullarından kaynaklanan periferik vasküler hasarın daha fazla bozulmasını önlemeye çalışır.

Sindirim Sistemi Hastalıkları

Kronik fonksiyonel dispepsi, peptik ülser hastalığı mide ve onikiparmak bağırsağı, mide, safra kesesi, duodenum ve yemek borusu, uzun süreli bağırsak bozuklukları, safra kesesi ve safra yollarının kronik hastalığın ameliyat sonrası koşulları, sindirim sorunları ayarlanması, düzenli ve sağlıklı gıda seçenekleri elde etmek, dolgunluk, şişkinlik ve geçirme gibi beslenme alışkanlıkları modifikasyonu geliştirerek fiziksel ve ruhsal durum bozukluklarını tedavi eder.

Metabolik Hastalıklar-Diyabet Tedavisi

Diyabet ve hiperlipoproteinemi vb. hastalıkların genel vücut düzenine olumsuz etkisini hafifletme, oluşabilecek yeni komplikasyonların önlenmesi ve gerekli beslenme alışkanlıkları kazandırılarak kilo kontrolü sağlanır. Tamamlayıcı tedavilerle hastanın optimum iyilik haline getirilmesi ile birlikte sonraki yaşamına yönelik yeme-içme alışkanlıkları ile sosyal alışkanlıklar kazandırılarak kampüs dışı yaşamda da iyilik halinin devamının sağlanması amaçlanır.

Solunum Yolu Hastalıkları ve Sigara Bırakma Tedavisi

Üst ve alt solunum yolu hastalıkları, sinüzit, ses kısıklığı, kronik bronşit, astım, allerjik rinit, kronik obstrüktif akciğer hastalığı (KOAH), toksik gazların hava yoluna verdiği zarar, rinoplasti sonrası süreç gibi oluşan solunum yolu hasarları ve tedavi komplikasyonlarına yönelik uygulanacak tamamlayıcı tedavi ile (solunum yolu mukozasının yeniden üretimi, akciğer havalandırma vb.) kalıcı ve palyatif çözümler sağlanarak optimum yaşam kalitesi sağlanır. Sigaranın vücuda verdiği zararı azaltarak bırakmaya yönelik psikolojik ve sosyal destek programları ile zararlı alışkanlıklardan uzaklaşması sağlanır.

Nörolojik Hastalıklar

Periferik sinir hastalıkları ya da merkezi sinir sistemi hasarı sonucu oluşan felç (inme), multipl skleroz, Parkinson hastalığı vb. hastalıklara bağlı olarak kas-iskelet sisteminde aktivite ve his kaybı oluşur. Uygulanacak tamamlayıcı tedavilerle ve palyatif bakımlarla fonksiyon kaybindan oluşan engellilik durumunun en aza indirgenmesi için, baş edebilme yöntemleri ve rehabilitasyon uygulamaları ile sosyal hayata yönelik alışkanlıklar kazandırılır.

Ortopedik Hastalıklar

Tendon hasarı, kas yırtılmaları, eklem ağrıları, romatizma, kırık (fraktür) vb. ağrılı sendromlara uygulanacak tamamlayıcı tedavilerle ağrıyı hafifletmek, hareket kabiliyetini artırmak, genel eklem hareketliliğini artırmak amaçlanır.

Doğum Öncesi-Sonrası Eğitim ve Bakım

Bilinçli gebelik, rahat doğum, sağlıklı bebek için bir nevi gebe okulu gibi uygulanacak eğitim programları ve tamamlayıcı tedavilerle doğum öncesi normal doğum için hazırlıklar, anne ve bebek sağlığı, beslenme alışkanlıkları, fiziksel aktiviteler, ilaç dışı rahatlatıcı teknikler, doğru nefes teknikleri, psikolojik destek ve tedaviler ile doğum sonrası anne sütü, emzirme, bebek bakımı, anne-bebek-baba uyumu eğitimleri, dinlenme ve uyku alışkanlıkları, anne ve babada oluşan duygusal durum değişikliğine yönelik terapiler ile yaşan sürecin olumsuz etkileri en aza indirgenir.

Koruyucu ve Önleyici Tedavi Programları

Kişisel genetik özelliklerine göre, kalıtsal avantaj ve dezavantajlar öğrenilerek kişiyi yıpratıcı ve yaşlandıran etkenlerle daha bilinçli bir şekilde mücadele edebilir, yaşlanmaya karşı koyucu bütünsel tıbbi yaklaşımlardan ve önleyici tedavi yöntemleri uygulanır. Örneğin, kişiye anti aging, detoks, cinsel performans, bağışıklık sistemi güçlendirme, enerji programı ve kronik yorgunluk programları konusunda hizmet verilebilir.

Bireysel Bakım ve Anti-Stres Programları

Genel vücut rejenerasyonu ve detoksifikasyonu üzerine tamamlayıcı tedaviler uygulanarak “tatilinizin tadını çıkartırken enerjinizi yeniden şarj edin” sloganı ile kişisel ihtiyaçlara göre bir iyileştirme programı ayarlanır. Tükenmişlik sendromunu, fiziksel ve zihinsel yorgunluk hissi, günlük yaşamın oluşturduğu stresten uzaklaşma imkânı sağlanır. Kişi fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik haline kavuşarak sağlıklı ve özgüvenli ideal bir görünüm sağlanır.

SAYKA tesislerine başvuru sonrası kişinin toplanacak verilerine istinaden oluşturulacak tedavi programları ile kazandırılacak alışkanlıklar için ortalama konaklama süresi 2-3 hafta kadar sürebildiği gibi kişinin isteğine bağlı bazı uygulamalar ile 2-3 günlük tedavi programları da düzenlenebilir.

Senaryolar

SAYKA işletmeleri sistemi, Dünyada sağlık turizmi kapsamında izlenen tipik süreçle (Tontuş, Ö. 2013) ve örnek senaryolarla daha anlaşılabilir hale getirilmiştir.

Senaryo 1

2018 de İngiltere’de yaşayan A isimli 67 yaşındaki erkek hasta doktoru tarafından prostat operasyonu gerçekleştirilip bir süre hastanede yattıktan sonra taburcu edildi. Doktoru hastayı kanser destek tedavisi için tamamlayıcı tıp uygulama merkezi olan SAYKA işletmelerine yönlendirdi. Yönlendirme sonrası uygulanacak başvuru süreci şu şekilde işlemektedir;

Başvuru

- . Sınır ötesi sağlık hizmeti almak isteyen hasta İngiltere’deki sağlık turizmi acentesine başvurur.

Tıbbi Kayıt

- . Acente hastaya ait tüm tıbbi kayıtları toplar ve Türkiye formatında kategorize eder.
- . Hastanın muayene ve kontrollerini yapan doktorun iletişim bilgileri alınır.

Tıbbi Danışman

- . Acentenin hazırladığı dosya, tesisin hasta kabul işlemlerini yapan tıbbi danışmana sunulur.
- . Tıbbi danışman dosyayı inceleyerek uygun görmesi halinde tesis bünyesinde oluşturulacak konseye sunar.
- . Konsey tarafından değerlendirilen hasta için uygulanacak tedavi programı ve masrafların ayrıntılı yazdığı bilgilendirme formu oluşturulur.

Bilgilendirme

- . Acente hasta için hazırlanan form ile tüm masraflar dâhil tahmini maliyet, tesis bilgisi ve tedaviyi verecek sağlık ekibi hakkında bilgi verir.

Yazılı Onam

- . Hastanın yazılı onam vermesini takiben hastaya özel “tıbbi seyahat formu” hazırlanır.
- . Eğer gerekiyorsa vize için gerekli dokümanlar hazırlanır.
- . Tıbbi danışman hasta ile iletişime geçerek ön bilgi verir.

Koordinasyon

- . Hastanın Türkiye’ye yolculuğu, ulaşım dâhil aracı kurum tarafından koordine edilir.
- . Varsa yakınları veya refakatçileri için tesis içerisinde konaklama imkânı sağlanır.

Vaka Yönetimi

- . Tesisin vaka yöneticisi tıbbi danışman tarafından ulaşım bilgileri doğrulanarak hasta teslim alınır.

Günlük Takip

- . Konsey tarafından hazırlanan tedavi programına başlanır.
- . Tedavi süresince aracı kuruma hastanın durumu hakkında belirli periyotlarla bilgi verilir, gerekiyorsa yakınlarına da bilgi verilir.
- . Varsa yakınları veya refakatçileri de tedavi sürecine dâhil edilebilir.

Dönüş Transferi

- . Tedavi sürecinin tamamlanmasından sonra hasta, vaka yöneticisi hekim tarafından hazırlanan dosyası ile transferi sağlayacak aracı kuruma teslim eder.
- . Aracı kurum kontrol ederek hastayı teslim alır.

Karşılama

- . Hastanın ülkesine dönüşünde karşılanması ve evine ulaştırılması aracı kurum tarafından sağlanır.
- . Aracı kurum ve hasta ile iletişime geçilerek varış durumu teyit edilir.

Raporlama

- . Hastanın muayene ve kontrollerini yapan doktor ile iletişime geçilerek gerçekleştirilen süreç ve tedavi sonucu raporlanır.
- . Hastanın varsa sigorta şirketine ve aile hekimine de bilgi verilir.

Geribildirim

- . Hastadan telefon/e mail/ yüz yüze görüşme ile geribildirim alınır.

Konsey Tarafından Hazırlanacak Örnek Tedavi Programı;

- . Hastanın tedavi öncesi öyküsü alınır.
- . Hasta giyilebilir sağlık teknolojileri (yeniden kullanılabilir biyosensörler) ile tesis içerisinde rahatça hareket edebilir.

Nabız, solunum, sıcaklık, adımların takibi ve düşme ihtimaline karşın vücut pozisyonunu dahi algılar. Tedavi süresince yaşamsal aktiviteleri kayıt altında tutulup analiz edilerek tedavi süreci yönlendirilir.

. Programın verimini anlayabilmek için hastalara program öncesinde ve sonrasında Beck Depresyon ve Anksiyete ölçekleri ile Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği uygulanır.

. Hastaların öncesi-sonrası vücut ağırlığı, vücut kitle endeksi ve yağ kilogram kontrolleri yapılır.

. Tedavi öncesi ve sonrası gerekli laboratuvar tetkikleri yapılır. Hastanın tedavi öncesi ve sonrası karşılaştırmalarını yapmak için bu ölçümler önemlidir.

. Kanser destek terapisi;

Kemoterapi ve radyoterapi gibi tıp doktorları ve onkologlar tarafından uygulanan kansere yönelik geleneksel tedavilerle birlikte uygulanması için kanser destek tedavisi rejimine duyulan ihtiyaç, tanı aldıktan sonra korku, öfke ve genel bir çaresizlik hissi yaşayan hastaların klinik gözlemleri sırasında evrimleşmiştir. Kanser için tamamlayıcı destek tedavisinin amacı yanlış umutları teşvik etmek değil, hastaların ve ailelerinin yaşamlarında bir kontrol ve kişisel sorumluluk duygusu yaratmaktır. Yaşam kalitesi, birçok durumda uzun ömürlüdür ve bazı durumlarda hastalıktan kaynaklanan olumsuz etkileri azaltmaya bile katkıda bulunur.

. Rehberlik;

Hastalara ve ailelerine duygusal destek sağlamak için danışmanlık verilir. Bu, hastaların bir kanser teşhisinin şokunu takip eden öfke, üzüntü ve korkuyu ifade etmelerini sağlar. Bu, hastanın en savunmasız olduğu bir zamanda empati, şefkat ve yapıcı destek ile güvenli ve gizli bir ortamda gerçekleştirilir. Ayrıca, hastayı yakın ailelerinden daha fazla strese karşı korumak için olumsuz duyguları bastırmak zorunda olduklarını hissetme endişesini de azaltır.

. Fitoterapi;

Toksik olmayan ve bilimsel olarak araştırılmış ve test edilmiş bitkisel tedaviler, hastaların bağışıklık sistemini desteklemek ve detoksifikasyon ve eliminasyona yardımcı olmak için kullanılır, böylece onkoloğun önerdiği kemoterapi ve/veya radyoterapi sırasında vücuda destek verir. Bu, trombosit düzeylerini iyileştirmede ve kan sayım düzeylerini artırmada etkili yöntemdir. Birçok kemoterapi çeşidi ile görülen bulantı ve yorgunluk gibi yan etkiler, hastaların günlük yaşamlarıyla baş edebilmek için daha fazla enerjiye sahip olmalarını sağlayan bitkisel ilaç destek tedavisi ile büyük ölçüde azaltılmaktadır. Fitoterapi tedavisi, hastalar için bağışıklık sistemi desteği sağlamak amacıyla bütünsel tedavi programının bir parçası olarak kullanılmaktadır.

. Diyet;

Bağışıklık sistemini destekleyen ve beslenmeyi sağlayan uygun gıdalara kapsamlı bilimsel araştırmalara dayanan rehberlik sağlanmakta, böylelikle vücudun daha verimli çalışması, artan enerji ve zihinsel motivasyon sunması sağlanmaktadır. Çevresel kanserojen maddeler, zehirli ev ve kozmetik ürünlerin olumsuz etkileri önlenir ve çevre dostu ürünler tavsiye edilir. Ayrıca mümkün olduğunda tamamen organik bir diyet teşvik edilir.

- . Refleksoloji;

Konsey tarafından sağlanan ve kanser hastalarının tedavi sürecine bütünsel yaklaşımın bir parçası da her organın ve vücudun tüm bölümlerine karşılık gelen ayaklarda reflekslerin olması prensibine dayanan bir tedavi türü olan refleksolojidir. Bu refleksleri doğru şekilde uyarmak dolaşıma yardımcı olabilir ve öncelikle gerginliği azaltmak ve rahatlatmak için kullanılabilir. Refleksoloji ve uçucu yağların kombinasyonu, fiziksel ve zihinsel düzeyde son derece etkilidir ve günümüzde birçok hastada başarılı bir şekilde kullanılmaktadır.

Senaryo 2

2018 de Almanya’da yaşayan avukatlık mesleği mensubu B isimli 37 yaşındaki kadın hasta sık sık boğaz enfeksiyonları, soğuk algınlığı ve halsizlik yaşıyordu. Kendisini gün içerisinde sürekli yorgun hissetmekteydi. Avukatlık mesleğinin kendisini çok zorladığını ama bu işi yapmak zorunda olduğunu psikiyatri doktoruna açıkladı. Doktoru hastaya psikiyatrik ilaçlarla tedavi programı hazırlayıp ilaca bağımlılığı azaltmak için tamamlayıcı tıp uygulama merkezi olan SAYKA işletmelerine yönlendirdi. Yönlendirme sonrası süreç şu şekilde ilerleyecektir;

Başvuru

- . Sınır ötesi sağlık hizmeti almak isteyen hasta Almanya’daki sağlık turizmi acentesine başvurur.

Tıbbi Kayıt

- . Acente hastaya ait tüm tıbbi kayıtları toplar ve Türkiye formatında kategorize eder.
- . Hastanın muayene ve kontrollerini yapan doktorun iletişim bilgileri alınır.

Tıbbi Danışman

- . Acentenin hazırladığı dosya, tesisin hasta kabul işlemlerini yapan tıbbi danışmana sunulur.
- . Tıbbi danışman dosyayı inceleyerek uygun görmesi halinde tesis bünyesinde oluşturulacak konseye sunar.
- . Konsey tarafından değerlendirilen hasta için uygulanacak tedavi programı ve masrafların ayrıntılı yazdığı bilgilendirme formu oluşturulur.

Bilgilendirme

- . Acente hasta için hazırlanan form ile tüm masraflar dâhil tahmini maliyet, tesis bilgisi ve tedaviyi verecek sağlık ekibi hakkında bilgi verir.

Yazılı Onam

- . Hastanın yazılı onam vermesini takiben hastaya özel “tıbbi seyahat formu” hazırlanır.
- . Eğer gerekiyorsa vize için gerekli dokümanlar hazırlanır.
- . Tıbbi danışman hasta ile iletişime geçerek ön bilgi verir.

Koordinasyon

- . Hastanın Türkiye’ye yolculuğu, ulaşım dâhil aracı kurum tarafından koordine edilir.

. Varsa yakınları veya refakatçileri için tesis içerisinde konaklama imkânı sağlanır.

Vaka Yönetimi

. Tesisin vaka yöneticisi tıbbi danışman tarafından ulaşım bilgileri doğrulanarak hasta teslim alınır.

Günlük Takip

- . Konsey tarafından hazırlanan tedavi programına başlanır.
- . Tedavi süresince aracı kuruma hastanın durumu hakkında belirli periyotlarda bilgi verilir, gerekiyorsa yakınlarına da bilgi verilir.
- . Varsa yakınları veya refakatçileri de tedavi sürecine dâhil edilebilir.

Dönüş Transferi

- . Tedavi sürecinin tamamlanmasından sonra hasta, vaka yöneticisi hekim tarafından hazırlanan dosyası ile transferi sağlayacak aracı kuruma teslim eder.
- . Aracı kurum kontrol ederek hastayı teslim alır.

Karşılama

- . Hastanın ülkesine dönüşünde karşılanması ve evine ulaştırılması aracı kurum tarafından sağlanır.
- . Aracı kurum ve hasta ile iletişime geçilerek varış durumu teyit edilir.

Raporlama

- . Hastanın muayene ve kontrollerini yapan doktor ile iletişime geçilerek gerçekleştirilen süreç ve tedavi sonucu raporlanır.
- . Hastanın varsa sigorta şirketine ve aile hekimine de bilgi verilir.

Geribildirim

- . Hastadan telefon/e mail/ yüz yüze görüşme ile geribildirim alınır.

Konsey Tarafından Hazırlanacak Örnek Tedavi Programı;

- . Hastanın tedavi öncesi öyküsü alınır.
- . Hasta giyilebilir sağlık teknolojileri (yeniden kullanılabilir biyosensörler) ile tesis içerisinde rahatça hareket edebilir, solunum, sıcaklık, adımların takibi ve düşme ihtimaline karşın vücut pozisyonunu bile algılar. Tedavi süresince yaşamsal aktiviteleri kayıt altında tutulup analiz edilerek tedavi süreci yönlendirilir.
- . Programın verimini anlayabilmek için hastalara program öncesinde ve sonrasında Beck Depresyon ve Anksiyete ölçekleri ile Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği uygulanır.
- . Hastaların öncesi-sonrası vücut ağırlığı, vücut kitle endeksi ve yağ kilogram kontrolleri yapılır.
- . Tedavi öncesi ve sonrası gerekli laboratuvar tetkikleri yapılır. Hastanın tedavi öncesi ve sonrası karşılaştırmalarını yapmak için bu ölçümler önemlidir.

. Uygulanan Beck Depresyon ve Anksiyete ölçekleri ile Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği puanı yüksek çıkan hastaya yeniden bir farkındalık oluşturmak ve egzersiz alışkanlıkları kazandırarak gündelik yaşamın stresiyle baş etme yöntemleri öğretilir.

. Duygusal düzeyde;

Hastanın savunma mekanizmaları ve baş etme yöntemleri ile farkındalık bilinci oluşturulur. Kendisini fiziksel olarak savunması gerektiğini hissederse, evini savunur, düşüncelerini savunur, hayatında dilediği gibi yaşama hakkını savunur, dostlarını savunur, işini savunur, mali durumunu savunur. İlişkilerindeki pozisyonu belirleyerek aktif bir bağışıklık tepkisi oluşturulur. Nasıl hissettiğini ifade ederek, kendini birçok düzeyde yeterince savunabilir, mutluluğa karşı gerçek veya hayali tehditlere yönelik sürekli olarak vazgeçmemesi için bastırılmış duygularını açıklıştırarak yeterli bir bağışıklık tepkisi kazandırılır.

. Fiziksel düzeyde;

Bağışıklık sistemini destekleyen en önemli bileşenlerden biri de beslenme alışkanlığı ve kalitesidir. Bazı yiyeceklerin bağışıklık sistemini baskılayarak rahatsız edici semptomları tetiklediği bilinmektedir. Bununla birlikte, belirli alerjik reaksiyon oluşturabilecek gıdalardan kaçınan bir diyet programı uygulanır. Anti-besinler, besin maddelerinin mevcudiyetini azaltarak yorgunluğa neden olur. Örneğin; asidik gıdalar bağışıklığı zayıflatabilir ve çok yağlı yemekler stresli duygular doğurabilir. Bu nedenle sigaralar, yağlı yiyecekler, şeker, çikolata, alkol, kahve, hamur işleri, hazır meyve suları daha fazla ağrı, öfke, halsizlik, yorgunluk ve kendine yardım etmek için daha az istek uyandırabilir. Varsa bu tür alışkanlıkların bırakılması yönünde tavsiyelerde bulunulabilir. Uygulanacak diyet programında, sebzeler, kepekli tahıllar, baklagiller, balık, kabuklu yemişler, tohumlar, otlar, doğal çeşniler ve doğal içecekler açısından zengin öğünler hazırlanarak kişiye özgü düzenli ve sağlıklı beslenme alışkanlığı kazandırılır.

Senaryo 3

2018 de Katar'da yaşayan petrol mühendisliği mesleği mensubu C isimli 49 yaşındaki erkek hasta bir yıldır gerginlik tipi baş ağrısı yaşamakta. Hastanın tanımlamasına göre baş ağrısı genellikle haftada en az bir kez genellikle işten sonra akşamları meydana gelmekte ve bazen bütün gece sürebilirmiş, uyku bozukluğu ve yorgunluk hissi ile ertesi gün baş edememe duyguları yaşayarak gün içerisinde stresli olurmuş. Reçeteli ilaç almayı sevmiyor, ancak ağrı şiddetli olduğunda isteksizce almak zorunda kalıyormuş. Acıyı "kör edici, vurucu ve dayanılmaz" olarak tanımlamakta ve mide bulantısı yapmaktaymış. Diğer sağlık geçmişi belirsizdir. Sorgulandığında, iş yükünün artması, yer değişiklikleri ve işyerindeki strese paralel olarak baş ağrısının şiddetinin arttığını ortaya koyuyor. Çalışma saatleri uzun ve yemek saatleri düzensizdir. Düzenli bir egzersiz yapmıyor ve sosyal hayatı çalışma saatlerinden sonra meslektaşları ile birlikte geçiriyor. SAYKA işletmesinin Katar'ın yerel kanallarında yaptığı reklamları takip ederek Katar'da açtığı tanıtım ofisine başvurmuş ve baş ağrısı ile uyku problemlerine yönelik tedavi için tamamlayıcı tıp uygulama merkezi olan SAYKA işletmelerine yönlendirdi. Yönlendirme sonrası süreç şu şekilde ilerleyecektir;

Başvuru

. Sınır ötesi sağlık hizmeti almak isteyen hasta Katar'daki SAYKA ofisine başvurur.

Tıbbi Kayıt

- . SAYKA ofisi hastaya ait tüm tıbbi kayıtları toplar ve Türkiye formatında kategorize eder.
- . Varsa hastanın daha önce muayene ve kontrollerini yapan doktorun iletişim bilgileri alınır.

Tıbbi Danışman

- . SAYKA ofisinin hazırladığı dosya, tesisin hasta kabul işlemlerini yapan tıbbi danışmana sunulur.
- . Tıbbi danışman dosyayı inceleyerek uygun görmesi halinde tesis bünyesinde oluşturulacak konseye sunar.
- . Konsey tarafından değerlendirilen hasta için uygulanacak tedavi programı ve masrafların ayrıntılı yazdığı bilgilendirme formu oluşturulur.

Bilgilendirme

- . SAYKA ofisi hasta için hazırlanan form ile tüm masraflar dâhil tahmini maliyet, tesis bilgisi ve tedaviyi verecek sağlık ekibi hakkında bilgi verir.

Yazılı Onam

- . Hastanın yazılı onam vermesini takiben hastaya özel “tıbbi seyahat formu” hazırlanır.
- . Eğer gerekiyorsa vize için gerekli dokümanlar hazırlanır.
- . Tıbbi danışman hasta ile iletişime geçerek ön bilgi verir.

Koordinasyon

- . Hastanın Türkiye’ye yolculuğu, ulaşım dâhil SAYKA ofisi tarafından koordine edilir.
- . Varsa yakınları veya refakatçileri için tesis içerisinde konaklama imkânı sağlanır.

Vaka Yönetimi

- . Tesisin vaka yöneticisi tıbbi danışman tarafından ulaşım bilgileri doğrulanarak hasta teslim alınır.

Günlük Takip

- . Konsey tarafından hazırlanan tedavi programına başlanır.
- . Tedavi süresince SAYKA ofisine hastanın durumu hakkında belirlenen periyotlarda bilgi verilir, gerekiyorsa yakınlarına da bilgi verilir.
- . Varsa yakınları veya refakatçileri de tedavi sürecine dâhil edilebilir.

Dönüş Transferi

- . Tedavi sürecinin tamamlanmasından sonra hasta, vaka yöneticisi hekim tarafından hazırlanan dosyası ile transferi sağlayacak SAYKA ofisine teslim eder.
- . SAYKA ofisi kontrol ederek hastayı teslim alır.

Karşılama

- . Hastanın ülkesine dönüşünde karşılanması ve evine ulaştırılması SAYKA ofisi tarafından sağlanır.

- . SAYKA ofisi ve hasta ile iletişime geçilerek varış durumu teyit edilir.

Raporlama

- . Hastanın varsa sigorta şirketine ve aile hekimine bilgi verilir.

Geribildirim

- . Hastadan telefon/e mail/ yüz yüze görüşme ile geribildirim alınır.

Konsey Tarafından Hazırlanacak Örnek Tedavi Programı;

- . Hastanın tedavi öncesi öyküsü alınır.
- . Hasta giyilebilir sağlık teknolojileri (yeniden kullanılabilir biyosensörler) ile tesis içerisinde rahatça hareket edebilir. Nabız, solunum, sıcaklık, adımların takibi ve düşme ihtimaline karşın vücut pozisyonunu bile algılar. Tedavi süresince yaşamsal aktiviteleri kayıt altında tutulup analiz edilerek tedavi süreci yönlendirilir.
- . Programın verimini anlayabilmek için hastalara program öncesinde ve sonrasında Beck Depresyon ve Anksiyete ölçekleri ile Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği uygulanır.
- . Hastaların öncesi-sonrası vücut ağırlığı, vücut kitle endeksi ve yağ kilogram kontrolleri yapılır.
- . Tedavi öncesi ve sonrası gerekli laboratuvar tetkikleri yapılır. Hastanın tedavi öncesi ve sonrası karşılaştırmalarını yapmak için bu ölçümler önemlidir
- . Aromaterapi;

Tedavi planına göre haftada iki kez akşam masaj seansları düzenlenmiştir. Bunlar bir saatlik periyotlarla ve baş ağrısına katkıda bulunacak olan bölgelerdeki kas gerginliğini azaltmak amacıyla gövdenin üst bölgesine (baş, boyun, omuz, sırt, kollar ve eller) odaklanılarak uygulanır. Bu uygulamanın avantajı, esansiyel yağların seçilmesiyle birlikte, stres ve anksiyetenin yanı sıra, masajın psikofizyolojik etkilerinden faydalanarak kasların gevşemesini ve stres düzeyinin azalmasını içermesidir. Böylece seçilen esansiyel yağlar antispazmodik, analjezik, sakinleştirici ve canlandırıcı eylemler için kullanılır. Hasta esansiyel yağ seçim sürecine dâhil olduğu için hastaya özgü kişiselleştirildi. Tedavi süresince masaj kullanılmadığında bile rahatlama hissi yaşadığını ifade etti. Daha sonra hastaya uygun kişisel hazırlanan anti-stres esansiyel yağ karışımını evde ve iş yerinde stresli hissettiğinde kullanmaya teşvik edildi.

6. TARTIŞMA

Yapılan bu çalışmaya ve araştırmalara yönlendiren birinci itici güç, sağlık turizminin eksik yanlarını vurgulamak, sağlık altyapısını ve ekonomik gelişmeyi destekleyen sağlık sistemleri için nispeten iyi bir ek gelir kaynağı olabileceği fikrini desteklemektir. Bununla birlikte ikinci itici güç, özel sağlık hizmet sağlayıcılarına, yeni yapılacak özel tesislerin planlanmasını kolaylaştırmak adına, senaryolarla ve örneklerle yapılabilmesinin mümkün olduğu gösterildi. Bulgular aynı zamanda sağlık sistemi planlayıcılarının desteğiyle, yerel turizm ve sağlık turizmi bağlamında yabancı turist eğilimine yaklaşımın ortak olması sebebiyle uluslararası düzeyde yetişmiş sağlık çalışanlarının gelişmesine katkıda bulunacak kaynakları pasif konumdan aktif hale getirecektir. Çünkü ülkemizde bu konuda gerekli altyapı ve bilgi birikimi mevcut.

Son yıllarda geç kalınmış olsada sağlık turizmine, geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamalarına olan ilgi giderek artmakta ve sağlık sistemi planlayıcıların da bu konudaki potansiyeli keşfettiğini görmekteyiz. Ülke dinamiklerini harekete geçirerek dünyadaki pazar payından daha fazla yararlanabiliriz.

Bu çalışmanın oluşmasındaki üçüncü itici güç, sağlık turizmine yönelik tanıtım ve planlama için kamu ihracatı geliştirilmesi ve yatırım koşulları tarafından mevcut sektörel hesaplara yansıtılması gerekmektedir. Dünya da ve ülkemizde devlet kurumları tarafından koordine edilen ve desteklenen sağlık turizminin sağlık politikaları için oluşturduğu sonuçlar ilgi çekicidir. Hem sağlık sistemleri planlamasını hem de sağlık turizmini yönlendiren devlet kuruluşları, sağlık turizmini bir ekonomik kalkınma projesi olarak ele almaktadır ve bu durumda sektörün birçok sağlık hakkına önem vermesi ile gelişmesi, sağlık turizmi artışları için önemlidir. Çok çeşitli organizasyonlar ve paydaşlar tarafından iyi yönetiliyorsa, sağlık turizminin genel sağlık sistemine çapraz sübvansiyonu söz konusu olabilir.

Son olarak sağlık turizmi sektörüne girmek isteyenler ve sektörde yer alanlar için yüksek maliyetler, tutarsız planlama ve endemik sosyoekonomik yükler tarafından önlenen engelleyiciler, ülke genelinde sağlık hizmetleri ihracatı sektörünün uygunluğuyla ilgili daha büyük sorunları gündeme getirmektedir. Piyasaya girişin yüksek maliyetleri muhtemelen sağlık turizmi gelirlerini hâlihazırda en iyi kaynaklara sahip tesislerle sınırlayacak ve sektörün potansiyel faydalarını daraltacaktır. Bu engelleri ele almayı ihmal etmeden, temel itici faktörleri harekete geçirerek, sağlık turizminin gelişimini zorlamak ve bu konuda en az medikal turizm kadar önemli olan geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamalarının sağlıklı yaşamı destekleme programları ile birlikte sunulması ülkemizin dünyadaki pazar payını arttıracaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Turizm sektörü, ülke ekonomisinde ekonomik büyümeyi hızlandıran, cari açığı azaltan ve yüksek istihdam oluşturan en önemli sektörlerden biridir. Turizm çeşitleri içinde ise “Sağlık Turizmi”, turist başına harcama tutarı ve katma değeri en fazla olan turizm çeşididir. Sağlık turizmi, Türkiye gibi gelişmekte olan, cari işlemler açığı ve kur farkının yüksek olduğu ülkeler için kısa vadede sonuç alınabilecek bir sektördür.

SAYKA'nın amacı, sağlığın korunmasının yanı sıra sağlığın öznel algısının bütünsel iyileştirilmesidir. Buradaki öncelik, genel anlamda somut önlemler değil, sağlıklı bir yaşam tarzını sürdürülebilir bir şekilde sürdürme motivasyonu sağlamaktır. Katılımcılar sağlıklarının sorumluluğunu nasıl üstleneceklerini ve sağlıklı bir yaşam tarzı ile nasıl güçlendireceklerini nitelikli rehberlik altında öğrenirler.

Sadece bütünsel bir tedavi konsepti ile kombinasyon halinde tamamlayıcı bir tedavi söz konusu olabilir. Bireysel sağlık kurumları sundukları hizmetlerle ilgili olarak genellikle farklı uzmanlıklara sahiptir: önleme, rehabilitasyon veya sağlık odaklı tedavilerin yanı sıra yatarak ya da ayakta tedavi yöntemleri gibi...

Turizm bölgelerindeki konaklama tesisleri bünyesinde açılacak sağlık merkezleri Sağlık Bakanlığı tarafından ruhsatlandırılıp denetlenecek ve yalnızca sağlık turizmine yönelik hizmet sunacaktır. Bu hizmete yönelik kurulan sağlık tesisleri “Sağlıklı Yaşam Kampüsü” olarak adlandırılacaktır. Esnek planlama kapsamında olup yatak kapasitesi ve kadro açısından da Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenecek kriterleri sağlaması gerekecektir.

Çalışma sonucunda ayrıca sağlık turizmini etkileyen üç ana faktör tespit edilmiştir:

- 1) Sağlık turizmi pazarına girmenin yüksek maliyeti,
- 2) Özel ve kamu sektörleri içinde ve arasında tutarsız planlama,
- 3) Yapısal sosyoekonomik konular.

Dünyanın, özellikle de Avrupa’daki nüfusun gittikçe yaşlanması, kamunun ve özel sigortaların sağlık masraflarını karşılaması, sağlık turizmi işletmelerine yönelik yatırımların sürekli artması, nitelikli ve kaliteli olma çabası, sağlık turizminin önümüzdeki yıllarda gelişerek artacağını bizlere göstermiştir. Gelecekte bu konuya yönelik yapılacak araştırmalarda Türkiye ile birlikte tüm dünyada da sağlık turizmini kapsayan, ülkemizin sağlık turizmi açısından güçlü ve zayıf yönlerini, fırsat ve tehditlerin neler olabileceği konularını belirleyerek sektöre kazandıracakları açısından SAYKA tesisleri sağlık turizmine yeni bir boyut kazandıracaktır.

KAYNAKÇA

Dolar Alış (2018) <http://paracevirici.com/doviz-arsiv/merkez-bankasi/gecmis-tarih-li-doviz/2018/amerikan-dolari> (Son erişim tarihi: 15.05.2019).

Flower, J. (2006) “Five Star Hospitals”, Strategy and Business, No. 42, s. 2, 7, 9 https://www.strategy-business.com/media/file/sb42_06108.pdf (Son erişim tarihi: 12.05.2019)

Glinos, I.A. and Baeten, R. (2006). A Literature Review of Cross-Border Patient Mobility in the European Union, Observatoire Social Européen, Brussels, s. 7.

Kalkınma Bakanlığı (2013). Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018) http://odop.kalkinma.gov.tr/dokumanlar/17Saglik_Turizminin_Gelistirilmesi_Programi.pdf (Son erişim tarihi: 17.05.2019).

Kültür ve Turizm Bakanlığı (2018). “Turizm Çeşitleri, Sağlık ve Termal Turizmi Tanımı”, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-10392/saglik-ve-termal-turizm.html> (Son erişim tarihi: 18.05.2019)

Manaf, N.H., Hussin, H., Kassim, P., Alavi, R., Dahari, Z. (2015). Medical Tourism Service Quality: Finally some empirical findings. Total Quality Management and Business Excellence, 26 (9-10): 1017-1028. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14783363.2015.1068597> (Son erişim tarihi: 12.05.2019)

Resmi Gazete (2015). “Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticaretinin Desteklenmesi Hakkında Karar” <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/06/20150602-5-1.pdf> (Son erişim tarihi: 14.05.2019)

Termal Sağlık ve Turizm Derneği (TESTUD) (2018). Sağlık turizmi nedir, <http://www.testud.org/saglik-turizmi-nedir/> (Son erişim tarihi: 13.05.2019).

Tontuş, Ö. (2013). Dünyada Sağlık Turizmi, S.6 <http://dosyasb.saglik.gov.tr/Eklen ti/10945,03pdf.pdf> (Son erişim tarihi: 15.05.2019)

Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB) (2014). TÜRSAB Sağlık Turizmi Raporu https://www.tursab.org.tr/dosya/11430/saglikturizmiraporu_11430_3841225.pdf (Son erişim tarihi: 17.05.2019).

Turner, L. (2008). “Cross-border Dental Care: Dental Tourism and Patient Mobility”, British Dental Journal, Vol. 204, No. 10, 2008, s. 553 https://www.researchgate.net/publication/5350508_Cross-border_dental_care_'Dental_t ourism'_and_patient_mobility (Son erişim tarihi: 19.05.2019)

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2018). <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=74&locale=tr> (Son erişim tarihi 22.05.2019)